

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie **R.K.**

oskarżonego z art. 217 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 25 lutego 2026 r.,

skarg obrońcy oskarżonego i pełnomocnika oskarżycielki prywatnej I.D.

na wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 29 września 2025 r., V Ka 853/25,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Malborku

z dnia 23 stycznia 2025 r., sygn. akt II K 902/23

i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić skargi obrońcy oskarżonego oraz pełnomocnika oskarżycielki prywatnej,**
- 2. kosztami postępowania skargowego obciążyć oskarżonego i oskarżycielkę prywatną w częściach na nich przypadających.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Malborku wyrokiem z dnia 23 stycznia 2025 r., sygn. akt II K 902/23, uznał R.K. za winnego popełnienia czynu z art. 217 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. wymierzył mu karę 200 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 zł oraz zasądził na rzecz pokrzywdzonej nawiązkę w wysokości 200 złotych.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodził się obrońca oskarżonego i we wniesionej apelacji podniósł zarzut obrazu art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. poprzez wydanie wyroku, mimo, iż w sprawie nastąpiło przedawnienie karalności, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. Nadto obrońca zarzucił „ewentualnie” obrazę art. 101 § 2 k.k., art. 102 § 1 k.k. i art. 104 § 1 k.k., obrazę art. 41 § 1 k.p.k., art. 7 k.p.k. oraz podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i umorzenie postępowania, a w przypadku uwzględnienia wyłącznie zarzutów ewentualnych – o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego.

Sąd Okręgowy w Gdańsku, po rozpoznaniu wniesionej apelacji, wyrokiem z dnia 29 września 2025 r., sygn. akt V Ka 853/25, uchylił zaskarżone orzeczenie w całości i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Skargę na wyrok uchylający wniósł obrońca oskarżonego podnosząc zarzut obrazu „art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Malborku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, podczas gdy nastąpiło przedawnienie karalności, gdyż akt oskarżenia wniesiony został 18 lutego 2022 r., tj. po upływie rocznego terminu przedawnienia od daty czynu tj. 11 lutego 2021 r. przy czym Oskarżycielka wiedziała kto jest sprawcą, a zatem postępowanie podlegało umorzeniu, a Sąd odwoławczy błędnie uznał, że nie nastąpiło przedawnienie karalności czynu, wobec czego nie zaistniały podstawy do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, lecz Sąd Okręgowy zobligowany był do uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Malborku w całości i umorzenia postępowania”. W konsekwencji tego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania.

Skargę na wyrok kasatoryjny wniosła również pełnomocnik oskarżycielki prywatnej, zarzucając „obrazę przepisów postępowania: art. 437 § 2 k.p.k. zdanie drugie, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 2 k.p.k.) poprzez błędne przyjęcie, że zachodzi potrzeba przeprowadzenia przewodu na nowo w całości w sytuacji, gdy zdaniem Sądu Okręgowego orzekał w sprawie sędzia, który powinien podlegać wyłączeniu w trybie art. 41 § 1 k.p.k., podczas gdy nie doszło do obrazu przepisu art. 41 § 1 k.p.k., bowiem nie zaistniały uzasadnione wątpliwości

co do bezstronności sędziego w sprawie, skutkujące koniecznością wyłączenia i tym samym uchyleniem wyroku sądu I instancji”. Z uwagi na powyższe pełnomocnik wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Jednocześnie obie strony wniosły o oddalenie skarg przeciwników procesowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Obie wniesione przez strony skargi, tj. przez obrońcę oskarżonego oraz pełnomocnika oskarżycielki prywatnej nie zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 (art. 539a § 3 k.p.k.). Z kolei zgodnie z art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

Z uzasadnienia zaskarżonego skargą orzeczenia wynika, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego była konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Okoliczność ta, jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNK 2019, z. 6, poz. 3).

Sąd odwoławczy, powołując art. 437 § 2 k.p.k. jako podstawę uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Malborku, wskazał powód, dla którego uznał, że konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości, tj. pozbawienie oskarżonego R.K. prawa do obrony. W ocenie Sądu, na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego doszło do obrazy art. 41 § 1 k.p.k. co mogło

mieć wpływ na treść orzeczenia, albowiem Przewodniczący składu orzekającego na rozprawie głównej w dniu 16 maja 2024 r. w sposób wyraźny wypowiedział się, co do zebranego w sprawie materiału dowodowego jeszcze przed wydaniem wyroku, stwierdzając, że w sprawie nie zachodzi kontratyp stanu wyższej konieczności. Sąd, po przeanalizowaniu nagrania rozprawy podkreślił, że Przewodniczący w ten sposób wypowiedział się aż dwukrotnie – po przedstawieniu swojej opinii w tym zakresie został zapytany przez obrońcę, czy Sąd przesądza zatem o istnieniu w sprawie kontratypu stanu wyższej konieczności, odpowiedział twierdząco. Podstawą uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania była wadliwość postępowania związana z brakiem bezstronności sędziego, co powiązano z obrazą art. 41 k.p.k. oraz art. 6 ust 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż w sprawie wystąpiła przesłanka przemawiająca za koniecznością wyłączenia sędziego, czego nie uczyniono w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, dlatego też uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia przewodu w całości (pkt. 5.3.1.2.1. formularza uzasadnienia).

Potrzeba przeprowadzenia na nowo całego przewodu sądowego wynikła z faktu pozbawienia oskarżonego prawa do obrony, na co zwrócił uwagę Sąd odwoławczy w „Zapatrzywaniach prawnych i wskazaniach co do dalszego postępowania” podkreślając, iż rozpoznając sprawę powtórnie, Sąd Rejonowy winien przeprowadzić postępowanie w szczególności w sposób gwarantujący oskarżonemu prawo obrony i zachowując zasady bezstronności, a postępowanie winno zostać przeprowadzone w sposób zgodny z przepisami Kodeksu postępowania karnego.

Powyższe oznacza, że zaskarżone skargą orzeczenie nie narusza art. 437 § 2 k.p.k., skoro przepis ten wprost wymienia „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”. Zajęte stanowisko z kolei uprawnia do stwierdzenia, że zarzut podniesiony przez pełnomocnika oskarżycielki prywatnej pozostaje na granicy dopuszczalności, ponieważ w istocie rzeczy kwestionuje prawidłowość rozpoznania środka odwoławczego (nie wystąpiły powody uzasadniające wyłączenie sędziego), a nie podstawę wydania wyroku kasatoryjnego.

Oddalić należało również skargę obrońcy oskarżonego, który zaskarżając w całości wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku zarzucił mu obrazę art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Także i w przypadku tej skargi podniesiony w niej zarzut jest na granicy dopuszczalności.

Odwołanie się w art. 437 § 2 k.p.k. do przepisu art. 439 § 1 k.p.k., jako podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego nie oznacza, że w ramach skargi Sąd Najwyższy może badać zasadność uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji pod kątem zaistnienia w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k., gdy podstawą wydania wyroku kasatoryjnego była inna przyczyna, tj. art. 454 k.p.k. lub konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego. W zakresie podstawy z art. 437 § 2 k.p.k. Sąd Najwyższy, dokonując kontroli skargi, ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2022 r., III KS 3/22), a zatem nie jest uprawniony do badania sprawy na etapie postępowania toczącego się przed sądem pierwszej instancji, gdy uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k. nie było powodem uchylenia. Na tym etapie może badać uchybienie mieszczące się w art. 439 § 1 k.p.k., a zaistniałe w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji tylko wtedy, gdy właśnie przepis art. 439 § 1 k.p.k. będzie podstawą wydania wyroku kasatoryjnego (na skutek uwzględnienia zarzutu apelacji lub gdy sąd odwoławczy dostrzeże to uchybienie z urzędu).

Z brzmienia art. 539a § 3 k.p.k. wynika więc, iż z jednej strony podstawą wniesienia skargi jest art. 437 § 2 k.p.k. (wówczas wskazanie na art. 439 k.p.k. dotyczy niezasadnego uchylenia wyroku przez sąd odwoławczy na tej właśnie podstawie - z urzędu lub na zarzut apelacji), z drugiej zaś art. 439 § 1 k.p.k., w sytuacji, gdy uchybienie mieszczące się w tym przepisie zaistniało w postępowaniu odwoławczym i nie miało ono jakiegokolwiek związku z tym, dlaczego sąd odwoławczy uchylił zaskarżony apelacją wyrok sądu pierwszej instancji. A taka sytuacja w rozpoznawanej sprawie nie miała miejsca.

Zarzut przedawnienia karalności czynu był podniesiony przez obrońcę oskarżonego w apelacji, ale to nie on legł u podstaw uchylenia wyroku Sądu

Rejonowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a art. 437 § 2 zdanie 2 k.p.k. i potrzeba przeprowadzenia na nowo w całości postępowania pierwszoinstancyjnego. Sąd odwoławczy odnosząc się do stawianego przez obrońcę zarzutu apelacyjnego, w uzasadnieniu wyroku wskazał powody jego bezzasadności. Oparcie skargi na przywołanym w niej zarzucie stanowi w rzeczywistości dążenie do tego, by Sąd Najwyższy skontrolował prawidłowość rozpoznania zarzutu apelacyjnego związanego z przedawnieniem, czego jednak przepisy regulujące instytucję skargi na wyrok kasatoryjny nie przewidują. Inaczej mówiąc, Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania w ramach postępowania skargowego prawidłowości rozpoznania zwykłego środka odwoławczego. Stanowisko, iż omawiana skarga dąży w istocie do wywołania kolejnej kontroli instancyjnej, potwierdza sformułowany w niej wniosek. Autor skargi domaga się przecież uchylecia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania, a więc jego definitywnego zakończenia, chociaż stosownie do art. 539e § 1 k.p.k. Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu skargi, oddala ją postanowieniem albo wyrokiem uchyla zaskarżony wyrok w całości lub w części i przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił obie skargi.

Waldemar Płóciennik

[WB]

[a.ł.]